

ตารางสรุปข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิรูปทนายความอาสา ทนายความขอแรง และที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชน
ที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ

ข้อเสนอแนะของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ	มติที่ประชุม	หน่วยงานที่ต้องรับข้อเสนอแนะไปดำเนินการ
การปฏิรูประบบทนายความอาสา ทนายความขอแรง และที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชน		
(๑) การปฏิรูปการเข้าสู่ระบบทนายความอาสาและค่านิยม		
(๑.๑) การเข้าสู่ระบบ โดยกำหนดคุณสมบัติให้ทนายความอาสา ทนายความที่รัฐจัดหาในชั้นสอบสวน และทนายความขอแรงในชั้นศาลต้องมีคุณสมบัติ ได้แก่ (๑) ประกอบวิชาชีพทนายความมาแล้วไม่น้อยกว่า ๒ ปี (๒) ไม่เคยต้องคำสั่งให้ลงโทษถึงที่สุดตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ (๓) ได้รับการอบรมและขึ้นทะเบียนให้เป็นทนายความอาสาตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายสภาทนายความกำหนด โดยเพิ่มเงื่อนไขคุณสมบัติไว้ในระเบียบต่างๆ (๑.๒) ค่านิยม ให้ใช้คำว่า “ทนายความอาสา” เพียงอย่างเดียวในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับทนายความที่รัฐจัดหาให้	เห็นชอบการปฏิรูปการเข้าสู่ระบบและค่านิยม ดังนี้ (๑.๑) ทนายความอาสาต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ - ประกอบวิชาชีพทนายความมาแล้วไม่น้อยกว่า ๒ ปี - ไม่เคยต้องคำสั่งให้ลงโทษถึงที่สุดตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ - ได้รับการอบรมและขึ้นทะเบียนให้เป็นทนายความอาสาตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย สภาทนายความกำหนด (๑.๒) ค่านิยม ให้ใช้คำว่า “ทนายความอาสา” เป็นคำเรียกแทนทนายความอาสาทั้งระบบ โดย ข้อเสนอ เรื่อง คุณสมบัติของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศเป็นเพียงมาตรฐานขั้นต่ำ ซึ่งหากหน่วยงานเห็นว่าควรมีการกำหนดคุณสมบัติหรือความเชี่ยวชาญของทนายความอาสาเพิ่มเติมสามารถดำเนินการได้ สำหรับการขึ้นบัญชีทนายความอาสาทั้งระบบ สภาทนายความอาจพิจารณาการขึ้นบัญชีโดยแยกความเชี่ยวชาญของ	- สภาทนายความ - กระทรวงยุติธรรม (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ) - สำนักงานศาลยุติธรรม - กรมพระธรรมนูญ

ข้อเสนอแนะของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ	มติที่ประชุม	หน่วยงานที่ต้องรับข้อเสนอแนะไปดำเนินการ
	ทนายความอาสาเพื่อให้การให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ	
(๒) การปฏิรูปหลักสูตรการฝึกอบรม		
(๒.๑) ชื่อหลักสูตร “การอบรมเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นทนายความอาสาและเพิ่มศักยภาพบุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่ทนายความอาสาในการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย” (๒.๒) การกำหนดคุณสมบัติผู้เข้ารับการอบรม (๒.๓) ระยะเวลาการฝึกอบรม ไม่น้อยกว่า ๔ วัน (ไม่จำเป็นต้องติดต่อกัน) (๒.๔) เนื้อหาหลักสูตร ปรากฏตามรายงานข้อเสนอของสภาปฏิรูปประเทศ (๒.๕) การประเมินผล ก่อนและหลังการฝึกอบรม (๒.๖) วงรอบการอบรมเมื่อเป็นทนายความอาสาแล้ว	เห็นชอบการปฏิรูปหลักสูตรการฝึกอบรม โดยมอบหมายสภาทนายความเป็นหน่วยงานหลักในการพิจารณาบทวนหลักสูตร ระยะเวลาการอบรม การกำหนดวงรอบการอบรมของทนายความอาสา และให้รับข้อสังเกตของสำนักงานศาลยุติธรรมไปพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร โดยในระยะเปลี่ยนผ่าน เห็นควรให้มีการจัดทำแผนการปฏิรูปหลักสูตรการฝึกอบรม โดยการสำรวจจำนวนทนายความอาสาที่จะต้องเข้ารับการฝึกอบรมทั้งหมดในระบบงบประมาณที่ต้องใช้ในการดำเนินงาน รวมทั้งจัดทำแผนการฝึกอบรมสำหรับทนายความอาสาผู้เคยผ่านการอบรมตามหลักสูตรเดิมของสภาทนายความมาแล้วซึ่งต้องมาฝึกอบรมเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ตามวงรอบ	สภาทนายความ
(๓) การปฏิรูปค่าตอบแทนและสิ่งจูงใจพิเศษ		
(๓.๑) ข้อเสนอการปรับค่าตอบแทน ทนายความที่รัฐจัดหาประเภทต่างๆ - ทนายความอาสา (ให้คำปรึกษา) - ทนายความอาสา (ว่าความ) - ทนายความที่รัฐจัดหาในชั้นสอบสวน	เห็นชอบการปฏิรูปค่าตอบแทนและสิ่งจูงใจพิเศษ โดยสภาทนายความขอปรับค่าวิชาชีพทนายความอาสาของสภาทนายความให้เทียบเท่าทนายความขอแรงในชั้นศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๓ ซึ่งจะไม่มีค่าเบี่ยเลี้ยงรายวัน	- สภาทนายความ - กระทรวงยุติธรรม (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ) - สำนักงานศาลยุติธรรม - กรมพระธรรมนูญ

ข้อเสนอแนะของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ	มติที่ประชุม	หน่วยงานที่ต้องรับข้อเสนอแนะไปดำเนินการ
(ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๔/๑) - หมายขอแรงที่ศาลยุติธรรมตั้ง (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๓) - หมายที่ศาลทหารตั้ง (พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ มาตรา ๕๖)		
(๓.๒) สิ่งจูงใจพิเศษเพิ่มเติม - สิทธิประโยชน์ทางภาษี <u>กรณีนิติบุคคล</u> ๑. ให้นำคำสั่งกรมสรรพากรที่ ป. ๑๒๗/๒๕๔๖ ข้อ ๑ ที่ออกตามความมาตรา ๖๕ ทวิ (๔) มาใช้ เพื่อไม่ให้อำนาจพนักงานความหรือที่ปรึกษากฎหมายที่ให้บริการโดยไม่คิดค่าบริการ ตามปกติ ถูกนำมาประเมินเป็นรายได้ที่ต้องเสียภาษี	กรมสรรพากรพิจารณาแล้ว ไม่ขัดข้องในหลักการตามข้อเสนอของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ แต่ไม่สามารถนำคำสั่งกรมสรรพากรที่ ป. ๑๒๗/๒๕๔๖ มาใช้บังคับได้โดยตรง เนื่องจากคำสั่งดังกล่าว เป็นนโยบายเฉพาะเรื่องของรัฐบาล มิได้ใช้เป็นการทั่วไป ประกอบกับข้อเสนอของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เป็นกรณีการขอยกเว้นภาษีในลักษณะ “รายได้” ของสำนักงานความหรือบริษัทที่ปรึกษากฎหมายซึ่งมาให้บริการด้านความแบบ Pro bono อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเป็นกรณีที่กรมสรรพากรไม่เคยมีแนวทางปฏิบัติในลักษณะนี้มาก่อน ถ้าต้องการให้เป็นไปตามข้อเสนอของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ กรมสรรพากรมีข้อสังเกตและขอให้สภาทนายความสนับสนุนข้อมูลประกอบการดำเนินการ ดังนี้ (๑) ข้อสังเกต อาชีพทนายความเป็นวิชาชีพอิสระ เช่นเดียวกับวิชาชีพอิสระประเภทอื่นๆ เช่น	- สภาทนายความ - กรมสรรพากร

ข้อเสนอแนะของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ	มติที่ประชุม	หน่วยงานที่ต้องรับข้อเสนอแนะไปดำเนินการ
	การประกอบโรคศิลปะ วิศวกรรม สถาปัตยกรรม การบัญชี ประณีตศิลปกรรม การจะยกเว้นให้เฉพาะกลุ่มทนายความเพื่อเป็นแรงจูงใจให้สำนักงานทนายความหรือบริษัทที่ปรึกษากฎหมายที่มีทนายความคุณภาพเข้ามาให้บริการด้านกฎหมายแก่ประชาชนจะอาจนำมาซึ่งความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้ประกอบการอาชีพอิสระลักษณะเดียวกัน (๒) ข้อมูลสนับสนุนการดำเนินการ การกำหนดนิยาม ขอบเขตหรือหลักเกณฑ์การให้บริการทนายความแบบ Pro bono เพื่อให้กรมสรรพากรมีข้อมูลและหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบเพื่อประกอบการพิจารณา จัดทำคำสั่งหรือประกาศดังนี้ (๒.๑) ประเภทของคดีที่จะให้บริการครอบคลุมถึงคดีประเภทใด เช่น คดีแพ่ง คดีอาญา หรือคดีประเภทใด ฯลฯ (๒.๒) สถานะของบุคคลที่มาใช้บริการเน้นเฉพาะผู้มีรายได้น้อย หรือกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าถึงการรับบริการหรือมีกลุ่มเป้าหมายเป็นพิเศษหรือไม่ (๒.๓) นิยามลักษณะการทำงานของทนายความที่ให้บริการแบบ pro bono ครอบคลุมกระบวนการใดบ้าง เช่น ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการหรือไม่ (๒.๔) ปริมาณคดีโดยเฉลี่ยต่อปีที่คาดหวัง	

ข้อเสนอแนะของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ	มติที่ประชุม	หน่วยงานที่ต้องรับข้อเสนอแนะไปดำเนินการ
	ว่าสำนักงานทนายความหรือบริษัทที่ปรึกษากฎหมาย จะมาให้บริการ และมูลค่าที่คำนวณเป็นรายรับต่อคดีที่สำนักงานทนายความหรือบริษัทที่ปรึกษากฎหมายจะได้รับ เพื่อพิจารณาถึงความคุ้มค่าที่ประชาชนหรือรัฐบาลจะได้รับในการยกเว้นภาษีดังกล่าว รวมทั้งผลกระทบในเชิงเศรษฐกิจ (๒.๕) จำนวนสำนักงานทนายความและบริษัทที่ปรึกษากฎหมายที่จะเข้าร่วมโครงการดังกล่าว (๒.๖) สภาทนายความจะมีกระบวนการหรือสามารถให้การรับรองการให้บริการของสำนักงานทนายความและบริษัทที่ปรึกษากฎหมายเพื่อเป็นหลักฐานยืนยันได้หรือไม่	
๒.ให้นำมาตรา ๖๕ ตี (๓) ประมวลรัษฎากรมาใช้ โดยกำหนดให้มูลค่าของการบริการทางวิชาชีพทนายความมาเป็นรายจ่ายเพื่อการกุศลสาธารณะ ซึ่งสามารถหักภาษีได้อีกในส่วนที่ไม่เกินร้อยละ ๒	กรมสรรพากรพิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่สามารถนำ มาตรา ๖๕ ตี (๓) มาใช้กับกรณีการให้บริการทนายความแบบ Pro bono ของสำนักงานทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมายเพื่อให้เป็นรายจ่ายเพื่อการกุศลสาธารณะที่สามารถนำมาหักภาษีได้อีกในส่วนที่ไม่เกินร้อยละ ๒ เนื่องจากการให้บริการดังกล่าว ไม่สอดคล้องกับหลักการและนิยามของการกุศลสาธารณะหรือสาธารณประโยชน์ตามมาตรา ๖๕ ตี (๓)	- สภาทนายความ - กรมสรรพากร
กรณีบุคคลธรรมดา ให้ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความที่ให้บริการ	กรมสรรพากรพิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดให้วิชาชีพทนายความที่ให้บริการแบบ	- สภาทนายความ - กรมสรรพากร

ข้อเสนอแนะของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ	มติที่ประชุม	หน่วยงานที่ต้องรับข้อเสนอแนะไปดำเนินการ
แบบ pro bono สามารถหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้มากกว่าร้อยละ ๓๐	Pro bono สามารถหักค่าใช้จ่ายแบบเหมาจ่ายได้มากกว่าร้อยละ ๓๐ เนื่องจากพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการกำหนดค่าใช้จ่ายที่ยอมให้หักจากเงินได้พึงประเมิน (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๖ (๒) กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความตามมาตรา ๔๐ (๖) สามารถหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้ร้อยละ ๓๐ หากมีค่าใช้จ่ายมากกว่านั้นก็สามารถหักค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงได้ตามจำเป็นและสมควร โดยต้องนำหลักฐานมาพิสูจน์ซึ่งสามารถหักได้มากกว่าร้อยละ ๓๐ และไม่มีข้อกำหนดเพดานขั้นสูง	
- การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์	ปัจจุบันสภาทนายความได้มีระเบียบเพื่อดำเนินการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ทนายความอาสา อย่างไรก็ตาม อาจพบปัญหาในทางปฏิบัติบางประการ จึงขอให้สภาทนายความรับไปพิจารณาปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติงานแล้ว	สภาทนายความ
(๔) การปฏิรูปการประเมินคุณภาพ		
(๔.๑) ด้านความทั่วถึง สะดวก รวดเร็วในการเข้าถึงบริการ (Availability & Coverage) (๔.๒) ด้านคุณภาพ (๔.๓) ช่องทางรับเรื่องร้องเรียนและกลไกในการตรวจสอบเรื่องร้องเรียน (๔.๔) ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งระบบ	เห็นชอบการปฏิรูปการประเมินคุณภาพโดยมอบหมายให้สภาทนายความเป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพ โดยอาจนำแนวทางการประเมินคุณภาพของสำนักงานศาลยุติธรรมมาพัฒนาเป็นเครื่องมือกลางที่จะใช้ในการประเมินคุณภาพต่อไป	สภาทนายความ

การปฏิรูปด้านการประชาสัมพันธ์		
ให้กระทรวงยุติธรรมและสภาพทนายความ มีหน้าที่หลักในการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชน เรื่องค่าตอบแทน ค่านิยม สิทธิประโยชน์ที่ทนายความ และประชาชนจะพึงได้รับ ระบบทนายความอาสา ที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนรางวัลปฏิบัติหน้าที่ ดีเด่นของทนายความ	เห็นชอบกับข้อเสนอแนะการปฏิรูปด้านการประชาสัมพันธ์ โดยกระทรวงยุติธรรม และกรมประชาสัมพันธ์ไม่ขัดข้องที่จะเป็นสื่อกลาง ในการประชาสัมพันธ์ตามข้อเสนอแนะดังกล่าว	- กระทรวงยุติธรรม - กรมประชาสัมพันธ์
การปฏิรูปด้านอื่นๆ		
(๑) การแก้ไขปรับปรุงนิยามศัพท์		
กรณีคำว่า ‘ทนายความ’ ในระเบียบ กระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัล และค่าใช้จ่ายแก่ทนายความฯ และกฎกระทรวง ที่เกี่ยวข้อง ไม่รองรับที่ปรึกษากฎหมายของเด็ก หรือเยาวชนด้วย เป็นเหตุให้ที่ปรึกษากฎหมาย ในชั้นสอบสวนไม่ได้รับค่าตอบแทน	พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๙ โดยเพิ่มความมาตรา ๘ ให้ที่ปรึกษากฎหมายในชั้นสอบสวนได้รับค่าป่วยการ ตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดแล้ว	- สภาพทนายความ - สำนักงานศาลยุติธรรม
(๒) การแก้ไขข้อบังคับของประธานศาลฎีกา		
การแก้ไขข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการอบรม ระเบียบปฏิบัติของที่ปรึกษา กฎหมาย การจัดแจ้งและลบชื่อออกจากบัญชี พ.ศ. ๒๕๕๖ (๒.๑) การกำหนดสัดส่วนคณะกรรมการ กำกับดูแลที่ปรึกษากฎหมาย ตามข้อบังคับฯ ข้อ ๕ ควรเพิ่มจำนวนผู้แทนจากสภาพทนายความจากหนึ่งคน เป็นสามคน (๒.๒) การเพิกถอนชื่อที่ปรึกษากฎหมาย	สำนักงานศาลยุติธรรมได้ดำเนินการหารือกับ อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ทั้งนี้ ไม่ขัดข้องในการแก้ไขให้เป็นไปตามข้อเสนอ อย่างไรก็ตาม ควรมีการจัดประชุมหารือกับ ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางโดยตรง เพื่อผลักดัน การแก้ไขข้อบังคับดังกล่าวต่อไป	- สภาพทนายความ - สำนักงานศาลยุติธรรม

ข้อเสนอแนะของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ	มติที่ประชุม	หน่วยงานที่ต้องรับข้อเสนอแนะไปดำเนินการ
ออกจากทะเบียนตามข้อ ๓๐ ควรแจ้งคำสั่งเพิกถอน ดังกล่าวแก่สภาทนายความด้วย		

หมายเหตุ : ข้อเสนอของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เรื่อง การปฏิรูประบบทนายความอาสา ให้ใช้เฉพาะทนายความอาสา ทนายความที่รัฐจัดหาให้ในชั้นสอบสวน
ทนายความขอแรงในชั้นศาล ที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชน และทนายความซึ่งเป็นบุคคลภายนอกที่ศาลทหารตั้งขึ้นเท่านั้น ไม่รวมถึงนายทหารพระธรรมนูญ